

Hassas Konular

Türk-Çin ilişkilerinin tarihi eskidir

F. Sema Barutcu Özönder*

19 Şubat 2019

Türk-Çin ilişkileri tarihseldir. Türklerin ataları, bugün kendilerini *Han-zu* diye adlandıran Çinlilerin atalarına **Tabgaç**, imparatorlarına ise **Tabgaç kagan** diyorlardı. 8. yüzyılın ilk yarısından kalan Türk kağanlık yazıtlarında tanıkladığımız sözcük Türkçe kökenlidir. **Tabgaç** adı, aslında M.S. 200'lerden 376'ya kadar hüküm süren bir Türk hanedanının adı idi. Modern Hanzuların da atalarını yöneten Tabgaç hanedanı, yıkılıp M.S. 386'dan M.S. 534'e kadar Kuzey Wei hanedanı olarak daha Kuzeyde tekrar devletleşip Çin usûlüne göre devletlerini yönettiklerinde, bir müddet sonra dillerini de Çince lehine kaybederek tarih sahnesinden çekildiler. Çinleşen bu Tabgaçların dilinden bugün elimizde ancak birkaç yüz sözcük kalmıştır. Biz **Tabgaç** adını ilerleyen zamanda, Müslümanlığı Türk Bulgar kağanlığı gibi devlet dini ilan eden ve tarih bilimi literatüründe Karahanlılar olarak bilinen Karahanlı devletinin hanlarının Sîn ü Mâçîn'e olan hâkimiyetlerinin bir alameti olarak kullandıklarını biliyoruz. Karahanlı devletinin merkez başkenti Kâşgar'ın kuzeyine düştüğü için, o zamanda **Kuz Ordu** dedikleri yazlık başkent Balasagun'da doğan Yûsuf Hâs Hâcib, Türk 'devlet bilgisi'ni öğreten büyük kitabı *Kutadgu Bilig'i*, Karahanlı devletinin *ordukeni*; yani merkez başkenti Kâşgar'da **Tavgaç Buğra Han**'a huzurunda okuyup sunmuştu. **Tavgaç**, çok muhtemel ki Karahanlı hanedan soyunun üyelerinden biri olan ve literatürde Kâşgarlı Mahmûd adı ile tanıdığımız bir diğer Türkistanlı âlimin, henüz Dünya dilleri tarihinde ikinci bir örneğine sahip olmadığımız iki dilli Türkçe-Arapça ansiklopedik sözlüğü *Dîvânü Lugâti't-Türk*ünde de hem bir yer adını hem de bu yerde oturan Türkler ile Çinlileri işaret eder. Kâşgarlı Mahmûd'un Türklerin uzun sürecek hâkimiyetlerini ön görerek Bağdat'ta Abbasi halifesine sunduğu bu eserinde **Tavgaç**, (1) Mâçîn, yani Yukarı Çin; (2) Çinli; (3) Çin diyarında oturan bir Türk boyu olarak görünür. Bu sözlükteki **Tavgaçla-** ve **Tavgaçlan-** fiilleri daha ilginçtir. İlkinin üzerine dönüşlülük çatı ekinin gelerek 'Mâçîn (Çin) kılığına girmek' anlamını veren **Tavgaçlan-** fiilinin yapısına benzer; bir ulus veya boy adı üzerine **+IAN-** ekinin getirilerek yapılmış fiiller, eserde başka soydan ve/veya boydan birinin o etnonimi taşıyan asıl etnosa dönüştüğünü, adını aldığı etnos içinde eridiğini gösteren bir anlamı taşır. Meselâ, **Karlukla-** 'Karluklara nispet etmek, Karluk kabul etmek', **Karluklan-** 'Karluk kılığına girmek', yani 'Karluklaşmak' gibi. Eserde, böyle daha pek çok madde başı örnek vardır. **Tavgaç** adı, hem Kâşgarlı'nın sözlüğünde hem de Yûsuf'un *Kutadgu Bilig'*inde bu yere özelleşen mal, define veya ağaç gibi şeylerin de başına gelerek karşımıza çıkabilir. *Dîvân*'da **Tavgaç Han**, hem doğrudan (Türk) melik ve sultanlarını, hem de Çin hakanını kastetmiştir. Demek ki Türkler, 11. yüzyılda da has Çinli T'ang Hanedanından sonra da Çinlilere **Tavgaç** diyorlardı.

Tavgaç adı, daha sonra Yukarı Çin'e hâkimiyetin bir alameti olarak sürmüştür. Sözcüğe bugünkü Türk ve Moğolların ortak ataları Çinggiz Han'ın kurduğu Türk-Moğol İmparatorluğunun sonraki uluslarının han unvanlarında da buluruz. Kırım Hanlarının yabancı devletlerin hükümdarlarına gönderdikleri yarlık ve bitiklerinde **Tavgaç**, diğer hanlık edilen yerlerin arasında sıralanır.

Çin için **Tavgaç** adının yerini daha sonra **Kıtay/Hıtay**'ın aldığını görüyoruz. Bu ad daha sonra Türkler aracılığı ile pek çok dile Çin'i ve Çinli'yi kastederek geçmiştir. **Hıtay** da aslında Türklerin eski yazılı kaynaklarında **Kıtany** olarak geçen, daha sonra **Kıtay** (buradan da **Hıtay**) olan ve Moğolcayla ilişkili bir dil konuştuklarını bildiğimiz, Çinggizli Türk-Moğol İmparatorluğundan önce Çin ve Mâçin'de hüküm süren ve Çin resmî tarihlerinin **Liao** sülalesi diye adlandırdığı Moğol budunlarından birinin adıdır. Bunların ayrılıp **Kara Hıtay** diye adlandırılan kolu Karahanlı devletinin üstüne oturmuş, daha sonra Türk kılığına girip ne kadar direnseler de nihayetinde Müslüman da olup Türkleşmişlerdir. Hanzu Çinlilerinin **Liao** diye adlandırdıkları Kıtany (Kıtay/Hıtay) devletinin de ilk kağanlık merkezi, tarihte başta Türkler olmak üzere bütün Altay uluslarının devlet tutulacak yer olarak kabul ettikleri **Ötüken**'dir. Bu bölge, 8. yüzyıl Türk Kağanlığı kayıtlarına *ıduk Ötüken yir sub* 'Kutlu Ötüken yer-suyu, yani vatani' olarak da girmiştir. Ötüken, bu özelliğini ve önemini (Kök) Türk Kağanlığı üzerine oturan ve literatürde **Ötüken Uygur Kağanlığı** olarak bildiğimiz dönemde de korumuştur. Aslında, tarihsel olarak bakıldığında, bu yere sahip olmak hükümdarlık erkini elde tutmak ve yöneten-yönetilen ilişkisini kolaylıkla sağlamak açısından bütün Altaylı ve onlarla sosyal ve kültürel olarak ilişkili başka halklar için yeterli bir sebep olmuştur. Bu **Hıtaylar** için de geçerli idi. Hıtayların, Ötüken Uygur Kağanlığını yıkıp üzerine kısa süre de olsa oturan Kırkız (bugün Kırgız) budununun kısa süren kağanlık hâkimiyetine son vermesi, aslında Ötüken Uygur Kağanlığının kurucu sülalesi ve onun hâlâ etrafında toplanan Türk-Uygur nüfusun siyasî, sosyal ve kültürel desteğini almak suretiyle olmuştur. Bu husus, hem siyasî tarih bakımından hem de Hıtayların sosyal ve kültür tarihleri bakımından ilgilenenlerince iyi bilinmektedir. Bu Hıtaylar ve onlarla beraber olan Türk-Uygurların da büyük bir kısmı zaman içinde Kâşgarlı'nın terimiyle Tavgaçlanmışlar, yani **Çinlileşmişlerdir**.

Temüçin kutlu Ötüken yer suyuna hâkim olup Türk ve Moğol boy ve budunlarını etrafına toplayıp 1206'daki Büyük Kurultay'da Çinggiz Han olunca, Müslüman olmayan doğu Türkistan'ın Uygur İdikutları da önceki usûle göre ülkelerini yönetmek üzere, eski devlet merkezleri Ötüken'i elinde tutan Çinggiz hanedanına bağlılığını bildirmiş, Türk-Moğol devlet birliğine dâhil olmuştur. Türk-Moğol Birliğine dâhil oluş Müslüman olan olmayan bütün Türk yurtlarında savaşı-barışlı bir süreç sonunda gerçekleşmiş, Çinggiz Han'ın oğullarının adları ile bilinen ulusların tamamının siyasî-idarî-askerî ve sosyal-kültürel yayılımı geç orta çağların bugünkü Rusya, Hindistan ve Çin'ini de içine alarak Avrasya'da uzun sürecek bir Türk-Moğol birliğinin sağlandığı ve bulunduğu yere ve yerdekilere güçlü etkiler bırakan bir zaman olarak idrak edilmiştir. Çinggiz Han'ın merkez kağanlığını teslim alan oğlu Kubilay'ın devlet merkezini, kurdurduğu bugünkü ÇHC'nin başkenti de olan Pekin şehrine taşıması Kubilay'ın Türk-Moğolları için de tarihin tekerrürü olmuş, Kubilay ve ardıllarının hükümdarlığı Hanzu Çin tarihinde yerini **Yüan sülalesi** olarak almıştır. Sonuç, merkezden kayan Türk-Moğolların özellikle idareci zümresinin, Kâşgarlı'nın terimiyle büyük ölçüde Tavgaçlanması, yani **Çinlileşmesidir**.

Son iki bin yıllık tarihinde Türk-Moğol ve Mançu-Tunguz olmak üzere Altay uluslarıyla karşı karşıya gelen ve şu veya bu şekilde onlarla birlikte olmak zorunda kalan Çinlilerin has Çinli hanedanları dışındakilerin birkaçı ya Türk ya Moğol ya da Mançu-Tunguz kökenli Altay uluslarının kurduğu hanedanlardır. Çin'in tarihinin bir parçası sayılan, Çin'i ve Çinlileri de idare eden **T'o-ba Wei** (Tabgaç), **Liao** (Kıtany/Hıtay), **Yüan** (Çinggizli Kubilay), **Ch'ing** (Mançu) gibi hanedanların tamamı nihayetinde Çinlileşmişler, az sayıdaki merkez Pekin'e yakın Kuzey'in kendi kimliklerini saklayabilen Türk, Moğol ve Mançu-Tunguzları nüfusça ya daha azalmışlar ya da tamamen Çinlileşerek kaybolmuşlardır. Çin diyalektolojisi, bugün Çincenin Kuzey-batı lehçelerini bu Çinlileşmiş Altay uluslarının artık tamamen ana dilleri de olan Çincenin bir türü olarak saymaktadır. Çin'in güneyden kuzeye doğru yayılmasının ve bölgenin Çinlileşmesinde izledikleri siyasetlerin ilmen soğuk bir

biçimde araştırılması gerekmektedir.

Aslında **Çinlileşmenin** siyasî, sosyal ve kültürel bir mesele olduğu Türkler tarafından çok erken fark edilmiştir. Türkler nezdinde adını has Çinliye verecek olan Türk ve Moğol soylu Tabgaç boy beğleri de Güneydeki Çinlinin âdet ve geleneklerini benimseyen ve onların huyuyla huylanan, uzun yıllar has Çinli Chin devletinin elinde rehin kalmış Tabgaç hanının oğlu Sha-mo-han'ı da sırf bu yüzden han yapmak istememişlerdir. Tabgaç devletinin müttefik Çin devletlerinin entrikaları, Çinci ve ulusçu olarak bölünen Tabgaç yöneticileri ve boyları arasındaki iç mücadeleler ve etnik terkiğini Türk, Moğol ve Tunguzların oluşturduğu devletlere karşı Çin'in yanında yer alarak yıkılışı (M.S. 376) ve Türk Kağanlığı yazıtlarında güneyine yerleşmemesi sıkı sıkı tembihlenen yerler arasında sayılan Çogay'ın (Yinshan) kuzeyine çekilen Tabgaçların Kuzey Wei devletini kurmalarının ve tamamen Çinlileşmelerinin ayrıntılarının tahlili de araştırmacılarını beklemektedir.

Ancak savaşlı-barışlı sürekli ve yoğun temasın olduğunu bildiğimiz Çinlilerin ve onların idarecilerinin Çinli olmayanlara izledikleri siyasetlerinin, taktik ve stratejilerinin ne olduğu ve buna göre de hem Türk idarecilerinin hem de Türk elinden olanların nasıl davranmaları gerektiği hususları, Güney'le ittifakın, onlara yaklaşmanın sonuçlarının ne olduğu edinilen tecrübe ile 8. yüzyıl Kağanlık yazıtlarında çok açık ve gerçekçi olarak, karşısına Türk yaradılışı da konmak suretiyle yazılmıştır. Tabgaç dedikleri has Çinli T'ang Hanedanı karşısında 50 yıl kadar bir sarsıntı dönemi geçiren Türk Kağanlığının merkez kısmını yeniden derleyip toparlayarak devleti ve yasaları yürürlüğe sokan İl Teriş Kağan'ın oğlu Bilge Kağan'ın hem kendi Kağanlık anıt yazıtında hem de ondan önce kardeşi Kül Tegin'in anıt yazıtında sonsuza kadar okunup ders ve ibret de alınsın diye herkesin kolayca erişeceği bir yere diktirdiği anıt yazıtlar, tam bağımsızlığı şiar edinmesi beklenen 21. yüzyılın modern Türk devletlerinin idarecileri kadar, ulusları için de yalnızca dış siyasetlerinde değil, iç siyasetlerinde de yön, yol ve usûl gösterici değerini hâlâ korumaktadır.

Bilge kağanın ve onun atalarının zamanında 'Türk adını bırakmak' (8. yüzyıldaki söylenişi: *Türk atın id-*) **Çinlileşmek** demektir. Türk kağanı anılan yazıtlarda, Türk beğlerine ve budununa hitabında bir yandan Türk adını bırakıp Çin adlarını alarak Çin'e hizmet eden Türk beğlerinden ve onların idaresindeki boy ve budunlardan söz ederken, bir yandan da Çinlilerin 'tatlı sözlerle' ve 'yumuşak ipeklerle' uzak halkları kendilerine yaklaştırdıklarını, ancak yaklaştırdıktan sonra kötü niyetlerini hayata geçirdiklerini anlatır. Yaklaşan Türkleri bekleyen ölmek yitmektir. Böyle zamanlarda inandıkları Türk Tanrısı da onlara öl demiştir. Hem bu anıt yazıtlar hem de başkalarında Çin'e yaklaşarak yerleşenlerin sonlarının yok olup gitmek, öyle ki Türk adının yok olmak üzere olduğu tekrar tekrar yazılmıştır. Kağanın Türk budununun yaradılışını tanımladığı sözcükler ise şunlardır: Gözü tok, inatçı/aksi ve tedbirsiz. Biz Timürlü beğler divanının Uygur boyundan beği Ali Şir Nevâyî'nin ise 'Sart' olarak adlandırdığı Turan Farsları ile Türklerinin dillerini mukayese yoluyla muhakeme ettiği eserinde, dilleri Farsça karşısından kaybolma tehlikesi altına giren Türkleri, "bir konu üzerinde kafa yorma ve ilimde daha hassas, marifet ve olgunluk tefekküründe daha derin gördüğü" Fars'a karşı olarak "daha pratik düşünceli, daha yüksek kavrayışlı ve yaradılışça daha saf ve temiz yürekli" olarak tanımladığını okuyoruz. Türkistan Türkçesini verdiği insan boyunu aşan edebî, bedîi ve ilmî eserleri ile taçlandıran Ali Şir Nevâyî'nin aynı eserinde Türklerin büyükten küçüğüne hizmetçiden beğine kadar Sart/Fars dilinden "nasiplerini almalarını", onlarla kolayca geçinip kaynaşmalarını ise uyum sağlama kabiliyetlerinin Sart/Fars'tan daha fazla olmalarına ve yaradılışça daha yumuşak olmalarına bağlaması da döneminin Türkleri için ince bir kritik olarak kayıtlara girmiştir.

Bu birkaç kaba örnek Türklerin tarihsel olarak temaslarının en yoğun olduğu bu iki ulus karşısında siyasî-idarî olarak hâkim, egemen güç oldukları hâlde, zaman zaman dil ve kültürlerini doğal akışı içinde koruyup geliştiremediklerini, hatta zayıf duruma düşürebildiklerini gösterdiği gibi, kimlik krizine de sürüklendiklerini tanıklamalarından dolayı önemlidir.

Ancak birkaç bin yıldır hem yerleşik hem de hayvan besleyici yaşam kültürünü bir arada götürebilen Türklerin Hun imparatorluğunun yabgusu (yani kağanı) Mete ile düzene sokulan ve bugün literatürde daha çok 'ordu-millet' olarak kısaca tanımlanan güçlü sosyal örgütlenme yapısının onların içine düştükleri kriz anlarında daha çok ulus bütünlüğünü korumaya yönelik bir sosyal dayanışma ve birleşme içine kolayca girebildiklerini de gösteriyor.

19. yüzyılın Ceditçi Türkistanlı aydınlarının 'Uluğ Türkistan' ülküleri esasen böyle bir kriz ortamının hüküm sürdüğü anda ortaya çıkararak siyasî, sosyal ve kültürel olarak kavramsallaştırılmış ve gerçekleşmesi uğrunda mücadele ettikleri bir alan olmuştur. 20. yüzyılın ilk ve ikinci yarısında kabaca İngiliz-Rus-Çin hesaplaşmasının bir sonucu olarak doğusu Çin'in, batısı Rusya'nın, güneyi ise Afganistan'ın parçası hâline gelmiş olan 'Uluğ Türkistan' ülküsü, bütün bir 20. yüzyıl boyunca Muhacerete çıkanlar kadar içeride kalan Türkistan Türkleri tarafından da en az 3000 yıl siyasî-idarî olarak da egemen oldukları vatan topraklarının yeniden egemeni olma mücadelesinin itici gücü olmaya devam etmiştir. Türkistan Türklerinin 19. yüzyılda, Kırım'da İsmail Bey Gaspıralı'nın çıktığı 'kıvılcım'la başlayan 'Ceditçi Aydın Hareketi'nin 20. yüzyılın son çeyreğinde Dünya dengelerini değiştiren sonuçlarını henüz kritik etmek erken gibi gözükse de, Orta çağlar Türkistanı'nın siyasî-idarî ve kültür merkezlerinden olan bugünkü Afganistan topraklarında başlayıp Irak'la devam eden ve son 10 yıldır da Mağrip ülkelerini içine alarak hâlen Suriye'de cereyan eden insanlık tarihinin en kanlı ve vahşî savaşları ile Türk ve İslam Dünyasının ABD liderliğinde Batı-Rusya-Çin arasında yeniden bir paylaşım hesaplaşması alanı olarak seçtiği, her şeyin hızlandığı bir zaman idrak ediliyor.

Bu paylaşım hesaplaşması alanının asıl yerli sâkinleri, Dünyanın en eski kültür ve medeniyetlerinin modern temsilcileri olan toplumlar, bu pay alma savaşının faillerinin askerî ve siyasî 'müdahaleleri'nin edilgen faili olarak muamele görüyor. Bu edilgen yerli failer arasından, tarihte olduğu gibi bugün de kendi tarihsel doğal hayat alanlarının dışına çıkarak Türk ve İslam Dünyasının yeni bir görünümle bu üç unsurdan birinin kolonisi hâline gelmesi için üstün gayret gösteren gönüllü muhipleri çıktığı gibi, hâlâ içinde olduğu krizin farkına varmak istemeyenlerin de olduğu anlaşılıyor.

Özellikle son 25 yıl içinde inananlarında daha etkili ve sonuç alıcı bir istismar aracı olduğu test edilerek anlaşılın, Türklerin de 1000 yıldan fazla bir zamandır inandıkları İslâm dini, hiç biri Müslüman olmayan bu 'üç Dünya gücü'nün kaldırıcı, daha doğru olarak yok etme aracı olarak kullanılıyor. Müslüman toplumlar, din temelli cemaatleşmeler ve etnik temelli ulus-altı unsurlara bölünerek gönüllü veya zoraki birbirleri ile bu güçlerden bir veya birkaçının veya her üçünün de ittifakı ile açık ya da örtülü destek alarak savaşan düşmanlar hâline gelirken, vatan toprakları ise savaş ve karmaşanın hüküm sürdüğü 'müdahaleye hazır' alanlara dönüşüyor. Müslüman toplumların vatan topraklarındaki savaş ve kaos ortamlarından çıkar sağlamanın 21. yüzyıldaki modern görünümü böyle cereyan ediyor.

ABD'nin işgali altındaki Türkistan'ın güneyi ile Çin'in işgali altındaki Türkistan'ın doğusu, Türkistan'ın kalan kısmında son yirmi beş yıldır Birleşmiş Milletler'de bayrakları dalgalanan Türk Cumhuriyetlerini de kapsayarak 'Uluğ Türkistan'ın tamamının yeni bir paylaşmanın müdahale alanı olarak seçildiği gün geçtikçe netleşiyor. ABD'nin başını çektiği Batılı 'Koalisyon'un, Rus ve Çin kiliselerinin çanları bu kez Türkistan'ın doğusu üzerinden bütün Türkistan için çalınmak isteniyor.

Günümüzde Türk ve İslam Dünyasında emperyalizmin araçları olarak seçilen FETÖ ve FETÖ benzeri yapıların okul, yurt ve işletmelerini konaklama yeri olarak da kullandığı artık daha iyi bilinen yeni misyonerlik ve Evanjelizm ve Suudî Selefliliği vasıtası ile Türk Cumhuriyetlerinde gönüllü işbirlikçilerini son yirmi beş yıl içinde etkili faaliyetleri ile sağlayan '*Hegemon Güçler*' için yeni 15 Temmuzları denemenin çok da zor olmadığı da sanki değerlendiriliyor.

Kazakistan Cumhuriyeti'ni de katarak bütün Türkistan'ı terörize etmek için özellikle son 7-8 yıldır Suriye'nin belli bölgelerinde hem açık hem de örtülü olarak yaratılıp desteklenen ve birbirlerine karşı alan açıcı unsur olarak kullanılıp kurtarılmak üzere müdahaleye hazırlanan IŞİD ve/veya benzeri terör örgütlerinin ve PKK/YPG terör örgütlerinin hâkimiyet alanlarında, vahşi cangıl hayatı içinde hayatı idame ettirme şartlarını da öğrenen sayısı tam bilinmeyen Türkistanlı Türk'ün, bütün bir 20. yüzyıl boyunca Sovyet Rus esaretinden kurtulmak için hem içeride hem de Muhacerette verdikleri mücadele gibi, Çin esaretinden kurtulmak için bütün bir 20. yüzyıl boyunca hem içeride hem de Muhacerette mücadele veren Osman Baturların ve İsa Yusuf Alptekinlerin torunlarının; Uygur ve Kazak Türklerinin oluşturduğu Doğu Türkistan Türklerinin **insanca ve hür yaşama mücadelelerinin** akamete uğraması için hazırlandığı, Avrupalı ve Amerikalı dâhil Dünya'nın her yerinden özel yetiştirilmiş 'enternasyonal paralı IŞİDci'lerle birlikte Türkistan'ın bu 'yerli IŞİDci'lerinin sahaya sürülmek istendiği, her geçen günde daha iyi anlaşılıyor.

Müslüman olmayan bu Süper Güçler tarafından '*İslamî Terörizm*' veya '*Cihadizm*' olarak tanımlanan ve yok edilmek üzere bütün Dünya'nın bir araya gelmesi beklenen bu unsurların Müslüman Türkler arasında karşılık bulabileceği varsayımından hareketle, tarihsel yurtlarında değil yalnızca, 1949'a kadar son 3000 yıldır kesintisiz kendi kendilerini de idare eden devletli Türkler olarak milyonlarca Uygur ve Kazak Türkü Doğu Türkistan'da 'potansiyel tehdit' olarak görülüyor ve işgalci devletin yöneticileri ve onların içerideki ve dışarıdaki yerli ve/veya yabancı gönüllü işbirlikçileri vasıtasıyla yok edilmek isteniyor.

Bugün, Mao'nun orduları tarafından 1949'da işgal edilerek Çin Halk Cumhuriyeti'nin bir özerk bölgesi hâline getirilen Doğu Türkistan'ın Türkleri için seçilen rol budur. '**İslamcı terör tehdidi**'nin ortadan kaldırılması için müstakbel müdahale alanı olarak seçildiği anlaşılan Türkistan'ın ve Türkiye'nin bağımsız uluslarının ve onların yöneticilerinin ulusal kimlik ve kültürlerinin artık ayrılmaz bir parçası da olan inançlarını da gözetip Türklüğün menfaatlerini esas alarak izlemeleri beklenen kararlı ve ulusal direnci zinde tutacak bir siyaset ancak, Doğu Türkistan Türklüğü başta olmak üzere bütün mazlum milletlerin istikbaline yön verme 'potansiyeli'ne sahip olabilecektir.

Türk ve İslam Dünyasının kendi arzu ve iradelerinin hilafına ve aleyhine olarak bu üç emperyalist *Hegemon* Gücün yön verdiği siyasetlerin peşinde sürüklenecek bir yönetici ve siyasetçi zümresinin muhakemesini kriz zamanlarından her zaman çıkmasını bilmiş Türklük ve onların tarihini yazanlar elbet bir gün yapacaktır.

*Prof.Dr. F. Sema Barutcu Özönder, KÖKSAV Bşk.

KÖKSAV E-Bülten

KÖK SOSYAL VE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR VAKFI

KÖKSAV E-Bülteni, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı (KÖKSAV) tarafından çıkarılmaktadır. KÖKSAV bağımsız ve bağlantısız, günlük siyasî konumu olmayan bir kurumdur; merkezine Türkiye ve Türk dünyasını alarak araştırmalarını ulusal ve uluslar arası sosyal, siyasî ve stratejik konulara yoğunlaştırır, araştırma ve incelemeler yapar. Dolayısıyla, bu yayında ifade edilen bütün görüşler, değerlendirmeler ve varılan sonuçlar yalnızca yazarlarına aittir.

© 2019, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı. Bütün hakları saklıdır.